

İSMET İNÖNÜ'NÜN EĞİTİM FELSEFESİ (Konuşmaları ve Yazdıkları Işığında Nitel Bir Analiz)

Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI

Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Teftişı Planlaması ve Ekonomisi A.B.D. İzmir/ Türkiye
erdal.toprakci@egu.edu.tr

Uz. Gözde YILMAZ

Eğitim Yönetimi Teftişı Planlaması ve Ekonomisi Uzmanı. İzmir/ Türkiye
gozdeylmaz7@gmail.com

Özet

Araştırmanın amacı, İsmet İnönü'nün konuşmaları ve yazdığı eserleri ışığında somutlaşan eğitim felsefesini ortaya koymaktır. Bu çalışmanın hedefi Türk eğitimcilerine profesyonel faaliyetlerinde rehberlik edeceği beklenen derli toplu bir felsefi çerçeve çizmektir. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden "kuram oluşturma" yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmada bir eğitim felsefesinin taşınması gereken olmazsa olmaz boyutlar (parçalar) bağlamında İsmet İnönü'nün konuşmalarını ve yazdıklarını içeren kaynaklar taranmış, elde edilen verilerden yola çıkılarak İnönü'nün eğitim felsefesinin ne olabileceğine yönelik bir yapı (sistem-model-kuram-görüş) oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda: bir eğitim felsefesinin yapısı bütün olarak düşünüldüğünde, İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: İnönü, Eğitim, Felsefe, Eğitim felsefesi, Eğitim akımları.

EDUCATIONAL PHILOSOPHY OF İSMET İNÖNÜ (An Qualitative Analyse of His Speeces and Writings)

Abstract

This research aims at unfolding Ismet Inonu's philosophical views regarding the issue of education under the light of his speeches and writings. This study destines to draw a large philosophical frame that is expected to guide the Turkish educators in their professional activities. In this study, theoretical sampling method of the qualitative analyze is employed. In congruent with the premises of system-form-theory-opinion approach, İsmet İnönü's speeches and writings were scanned to diagnose the fundamentals of his philosophical view relating the methodology and priorities of education through a variety of dimensions for an educational philosophy. If one takes the structure of a full-fledged philosophy of education unbridged and monolithic, it can be thought that Ismet Inonu's views are primarily "essentialist", and hence his philosophy can be called "essentialism."

Key words: İnönü, Education, Philosophy, Educational Philosophy, Educational Trends

Giriş

Eğitim felsefesi, eğitimin amaçlarını şekillendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin veya sistemli fikir ve kavramlar bütünüdür (Fidan ve Erden, 1998: 106). Felsefenin eğitim ile olan ilişkisinde eğitimin kendine özgüllükleri ile felsefenin temel

görüşlerinin birleşimi, söz konusu sorulara farklı yanıtlar oluşturma temelinde eğitim felsefesinde farklı akımların (görüşlerin) doğmasına yol açmıştır (Toprakçı, 2011: 1).

Alan yazınında eğitim felsefesi içinde görülebilecek birçok eğitim akımından bahsedilmektedir. Bunlardan birkaçına değinmek gerekirse; Daimicilik, hakikatin değişmez ve evrensel olduğu inancından hareketle, eğitimin en temel amacının kalıcı değer ve fikirlerin aktarılması olduğunu öne süren eğitim anlayışıdır (Cevizci, 2010: 121). Esasicilik akımında eğitimin hedefi, kişinin toplumsallaşmasını sağlama, başat kültürel değerleri kazandırma, değişme ve çatışmayı önleme, kültürel mirası koruma, kişinin topluma uyumunu sağlama, memleketin kalkınması için bilgili ve becerili insanlar yetiştirmektir (Sönmez, 2012: 90). İlerlemecilik akımında eğitimin özü; topluma, dış dünyaya veya belirli değişmez iyilik, doğruluk, güzellik standartlarına uyum değil, yaşantıların devamı olarak bunların yeniden düzenlenmesi anlamını taşımaktadır (Üstüner, 2011: 161). Politeknik eğitimde uygulama (üretim) ile teori (bilgi/bilinç) arasındaki ilişki, hayatın ve üretimin esaslarının bilimsel şekilde kavranışına dayanır (İnal, 2010: 2). Yeniden İnşacılar, miras alınan sosyal değerleri sorgulayıp, sosyal reformu sağlamak adına yeni bir bakış açısı geliştirerek kültürel yönden yeniden oluşumu hedeflerler (Uhie ve Osuji: 2006). Varoluşçuluk ise; 20. yüzyılın insana yüklediği misyon karşısında özünü yitiren insana yeniden kendi yaşamını kurgulamayı öğretme çabasındadır (Bilgin, 2007: 18).

Bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin genel yönetim sistemine göre biçimlenmekte ve bu sistemin çizdiği çerçeve içerisinde de eğitim sisteminin felsefesi ortaya çıkmaktadır (Çetin, 2010: 659). Türkiye'nin eğitim felsefesinin inşa edilebilmesi için geçmişin ve günümüz eğitim felsefesinin ayrıntılarıyla incelenerek sentezlenmesi gerekir. Bu da oldukça kapsamlı, zaman ve emek alıcı, önemli bir çaba gibi gözükmektedir. Ancak, bir toplumun eğitiminin felsefesini anlayabilmek için o toplum üzerinde etkili olan kimselerin eğitim felsefesini anlamak katkı getirici bir adım olabilir. Toprakçı (2011: 3)'nin araştırmasında ortaya koyduğu üzere, eğitim felsefesi alan yazını incelendiğinde, kişilerin eğitim görüşlerini (akım, politika felsefe) ortaya koymak adına yapılmış çalışmalar ile karşılaşılacaktır. Toprakçı (2011) da, yapılan bu çalışmalara bir katkı getirmiş ve Türkiye'nin geçmişine özellikle damgasını vurmuş bir kişi olan Atatürk'ün eğitim felsefesini, Atatürk'ün söyledikleri ve yazdıkları ışığında ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Diğer yandan söyledikleri ve yazdıkları ışığında Atatürk'e gerektiğinde fikir veren, yanında yer alan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş öyküsünün öncesinde, sırasında ve devamında kararları ve katkılarıyla Türkiye'nin fikir ve uygulama hayatına etki eden İsmet İnönü'nün eğitim felsefesini anlamak da, önemli bir diğer çaba olabilir. Çünkü uzun yıllar boyunca siyaset içinde sözü geçmiş ve kararlarıyla

yeni adımların atılmasını sağlamış olan İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin anlaşılması (konuşmaları ve yazdıkları ışığında) Türkiye'nin eğitiminin felsefesinin anlaşılmasına, şekillenmesine ve bilimselleşmesine katkı sağlayabilir. Atatürk'ün öncülüğünde ve bizzat İsmet İnönü'nün yürütmesinde başlatılan dil, eğitim-öğretim ve kültür hamleleri, Türkiye'nin aynı zamanda toplumsal ve ekonomik gelişmesine ilişkin önemli veriler de sunmaktadır. Eğitim ve öğretimin dil, kültür, ülkenin kalkınması ve gelişme süreçleri ile yakın bağları, İsmet İnönü'nün kimi konuşma ve makalelerinde görülebilir niteliktedir (Toker, 2006: 7).

İsmet İnönü'nün eğitim anlayışını ortaya koyan birkaç çalışma yapılmıştır. Bunlar: T.C Maarif Vekilliği'nden 1939 yılında çıkan *"İsmet İnönü'nün Maarife Ait Direktifleri"* kitabı; Yiğit (1992)'in *"İsmet İnönü'nün Eğitim ve Kültür Politikası"* adlı kitabı; Cihan (2000)'in, *"Çağdaş Devlet Adamı İsmet İnönü"* adlı kitabı; Şeker (2000)'in, "İnönü Dönemi Kültür Hayatı" adlı doktora çalışması; Turan (2000)'in *"İsmet İnönü, Yaşamı, Dönemi ve Kişiliği"* adlı kitabı; Turan (2006)'in hazırladığı *"İsmet İnönü Eğitim ve Öğretim Üzerine"* adlı kitabı; Sezer (2012)'in *"İsmet İnönü Döneminde Eğitim ve Kültür Politikaları"* adlı yüksek lisans tezi; Erdal (2012)'in *"İnönü Döneminde Tarih ve Eğitim: Tarih Anlayışındaki Süreklilik, Değişim ve Eğitim Uygulamalarına Yansımaları"* adlı doktora tezi; Giorgetti ve Batır (2013)'in *"İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Eğitim Politikaları"* adlı makalesi; Akgün (2013)'ün *"İsmet İnönü ve Köy Enstitüleri"* adlı makalesi; Gazalcı ve Aydoğan (2013)'in *"İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde İlköğretim"* adlı makalesidir.

Bu çalışmalara bakıldığında, bazılarının derleme niteliği taşıdığı, bazılarının arşiv belgelerinin taranmasıyla oluşturulduğu, bazılarının ise İnönü'nün doğrudan eğitim ile ilgili yazıp söylediklerinden hareket ederek onun eğitim görüşünü ortaya koymaya çalıştığı görülmektedir. Çalışmaların ortak bir özelliği de İnönü'nün eğitim ile ilgili konuşmalarının ve yazdıklarının eğitim felsefesi perspektifinden değerlendirilmemiş olmasıdır. Bu araştırma söz konusu boşluğu kapatmak adına daha önce yapılmış çalışmalardan farklı olarak, İsmet İnönü'nün eğitim ile ilgili konuşmalarının ve yazdıklarının, eğitim felsefesi perspektifinden incelenerek eğitim felsefesinin inşa edilmesi (anlaşılması) amacını gütmesidir. Bu araştırma, bir yandan başta eğitimi şekillendirenlere olmak üzere, Türkiye eğitim sisteminde görev yapan teorisyen ve uygulamacılara da "bir felsefesi olmak" bakımından olumlu yansıyabilir. Diğer yandan, İsmet İnönü'nün söyleyip yazdıkları ışığında eğitim felsefesini anlamaya katkı yoluyla Türkiye'de İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin tanımlanmasına bir adım olmak bakımından önemli olabilir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden “kuram oluşturma” yaklaşımı kullanılmıştır. Glaser'e göre kuram oluşturma yaklaşımı, toplanan verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen bir takım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 40-76). Araştırmada kuram oluşturma yaklaşımına uygun olarak, bir eğitim felsefesinin taşıması gereken olmazsa olmaz boyutlar (parçalar) bağlamında İsmet İnönü'nün konuşmalarını ve yazdıklarını içeren kaynaklar taranmış, elde edilen verilerden yola çıkılarak İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin ne olabileceğine yönelik bir yapı (sistem-model-kuram-görüş) oluşturulmuştur. Bu, çalışmanın ürünü olarak meydana gelen eğitim felsefesi (sistem-yapı-kuram vb.), İsmet İnönü'nün söyleyip yazdıklarını içeren kaynaklardan toplanan verilere göre şekillendirilmiştir.

Araştırmada, bir eğitim felsefesinin olmazsa olmaz boyutlarını temsil eden her soru alanı altındaki ("Niçin öğretilim?", "Ne öğretilim?", "Nasıl öğretilim?", "Nerede öğretilim?", "Ne kadar/ zaman öğretilim?", "Kime/ kiminle öğretilim?") ifadeler, birbirinden bağımsız olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır. Örnek olarak eğitimin amacını (Niçin öğretilim?) sorgulamaya yönelik alınan İnönü'nün *"En uzak köyden başlayarak, yeni neslin bilgili, güçlü, her alanda üstün yetişmesi ülküsü bütün düşüncelerimizi kaplamıştır (B8: 28, Cilt-II)."* ifadesi, yeni neslin bireylerinin her alanda üstün yetiştirilmesi adına verilecek eğitim anlayışını yansıttığı için İlerlemecilik akımı altında değerlendirilmiştir. Nitekim prensipleri John Dewey tarafından inşa edilen İlerlemecilik akımında eğitimin temel amacı, öğrencileri eşitliğin olduğu ve sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ayrımının olmadığı demokratik toplum için hazırlamak ve her bir bireye bu doğrultuda eğitim sunmak, onları yükseltmektir (Weiss, DeFalco ve Weiss, 2005). İlerlemecilik akımı altında sayısallaştırılan, *"yeni neslin bilgili, güçlü, her alanda üstün yetiştirilmesi ülküsü"* ifadesini içerisinde barındıran cümle, başka ifadelerle bakıldığında aslında İnönü'nün sık sık ortaya koyduğu, Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yükselmesi amacına hizmet etmektedir. Bu durum Esasici eğitim felsefesinin, başka ülkelere karşı üstünlüğü sağlamak ve bu üstünlüğü devam ettirmek adına bireyi kullanmak misyonuna denk düşüyor olsa da, araştırmada İsmet İnönü'den alıntılanan her bir ifadenin birbirinden bağımsız ele alınmış olması, verilen cümlenin milli ideolojiyi yansıtmaması ve bireylerin eğitimsel üstünlüğünü ön plana almış olması dolayısıyla İlerlemecilik akımı altında değerlendirilmesini sağlamıştır.

Araştırmanın evrenini, *"İsmet İnönü'nün söyleyip yazdığı eserleri ışığında somutlaşan eğitim felsefesi nedir?"* probleminin tümüne ya da herhangi bir boyutuna cevap olabilecek İsmet İnönü'nün söylemlerinden ve yazdıklarından oluşan dokümanlardan analize tabi

tutulabilecek içerikte bulunanlar (Bkz: Tablo 1) oluşturmuş; araştırmanın örnekleme de, kuram oluşturma stratejisi ile yapılan araştırmalarda kullanılan “kuramsal örnekleme” yaklaşımına dayalı olarak inşa edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011: 115)'e göre kuramsal örnekleme, araştırma sorusunun yanıtı olabilecek kavramların ve süreçlerin tekrar etmeye başladığı aşamaya (doyum noktası)'ya kadar veri toplamaya devam edilmesini gerektiren bir örnekleme yaklaşımıdır. Buna göre İnönü'nün eğitim ile ilgili söyleyip yazdıkları eğitim felsefesini ortaya çıkarmak adına sorulan her bir soruya cevap verinceye kadar incelenmiş, sorulara cevap verilmesinde yineleme olunca ya da soruya cevap bulunmayınca bir başka dokümana geçilmiştir. Bu işleme bir örnek vermek gerekirse, bir konuşmasından İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin boyutlarından olan "Niçin öğretilim?" sorusuna cevap olabilecek *"Bilirsiniz ki bütün dünya milletleri içinde her an ve her vesile ile bağıra bağıra söylediğimiz bir iddiamız vardır. Biz de her medenî millet gibi en yüksek medeniyet seviyesine müstahak ve müstait bir milletiz diyoruz. Bu iddianın doğruluğu, hepimiz biliyorsunuz ki, asıl fikrî sahada, asıl ilim ve fenle tahakkuk edebilir (B46: 2)."* ifadesi alınmış ve bu soruya cevap olabilecek başka ifade kalmayınca kadar bu işleme devam edilmiştir. Soru başlıkları (bir eğitim felsefesinin boyutlarını ölçen Ne öğretilim?, Nerede öğretilim? vb. sorular), birbirlerinden bağımsız olarak ele alınmış, her bir soruya yönelik inceleme, tamamıyla o soru kalıbını ilgilendirecek şekilde yapılmıştır. Verilerin toplanmasında “belgesel tarama” tekniği kullanılmıştır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Bu teknik *"mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi"* şeklinde ifade edilmektedir (Karasar, 1995: 77).

Tablo 1. Taramaya Tabi Tutulan İsmet İnönü'nün Eserlerinden Araştırmada Yararlanılanlar.

Kısaltma/ Eserin Adı	Yazarı	Yayınevi/ Bulunduğu Ortam
B46: İsmet İnönü'nün Maarife Ait Direktifleri	T.C. Maarif Vekilliği	Maarif Matbaası, İstanbul:1939
B47: İsmet İnönü Eğitim Öğretim Üzerine	İlhan Turan	Türk Eğitim Derneği, Ankara, 2006
B8: İsmet İnönü'nün TBMM'deki Konuşmaları (1920-1973)	TBMM KSYK	TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara:1992
B21: Ulus Gazetesi Arşivi	Gazete Yazarları	Gazete Arşivleri, Ankara Üniversitesi Veri Tabanı
B51: Cumhurbaşkanı, Başbakanlar ve Milli Eğitim Bakanlarının Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri	Türk Devrim Tarihi Enstitüsü	Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, Ankara:1946-1947.
B49: İsmet Paşa'nın Kürt Raporu	Saygı Öztürk	İstanbul: 2012
B39: İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası	Ali Ata Yiğit	İstanbul: 1992
B40: İnönü Dönemi Kültür Hayatı	Kadir Şeker	Fakülte Kitabevi, Isparta: 2011

Araştırmada veriler, Toprakçı, Buldur, Bozpolat, Dağdeviren ve Eren (2013) tarafından yürütülen “*Türkiye’nin Ulusal Eğitim ve Yükseköğretim Felsefesi*” adlı bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanan özet ve ayrıntılı eğitim felsefesi akımları tablolarının kullanılmasıyla oluşturulan “*Eğitim Felsefesi Saptama Araçları*” adı verilen biri özet diğerleri ayrıntılı saptama araçları olmak kaydıyla 7 araç yoluyla toplanmış ve yazarlardan gereken izinler alınmıştır. “*Eğitim Felsefesi Saptama Araçları*” geliştirilirken izlenen süreç şöyledir: Yazarlar, hangi eğitim felsefesi akımları üzerinde alan yazınında bir hem fikirlik olduğunu tespit etmek üzere eğitim felsefesi kitaplarından yararlanmaya karar vermişlerdir. Alan yazınındaki kitapları tespit etmek üzere eğitim bilim alanının 62 uzmanının e-ileti aracılığıyla görüşlerine başvurulmuştur. Önerilen kitaplardan eğitim felsefesi akımlarına yer veren kitaplar dikkate alınmıştır. Gelen cevaplara göre frekansı en fazla olan 5 temel klasik eser sırasıyla şöyledir: Cevat Alkan (1983), *Eğitim Felsefesi*; Mustafa Ergün (1996), *Eğitim Felsefesi*; Veysel Sönmez (2005), *Eğitim Felsefesi*; Saffet Bilhan (1991), *Eğitim Felsefesi*; G.L.Gutek (2005), *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. Bu kaynaklar incelenmiş ve yarısından fazlasında yer alan akımlar baz alınmıştır. Bu akımlar; Daimicilik, Esasicilik, İlerlemecilik, Yeniden İnşacılık, Politeknikçilik ve Varoluşçuluktur. Daha sonra bu akımlarda akımların her birini somutlayacak ve söz konusu akım için birer ölçüt olarak değerlendirilebilecek ifadelerin aranmasına geçilmiştir. Bunun için, bir eğitim felsefesi akımında olmazsa olmaz temel öğeleri saptayacak ortak sorulardan yararlanılmıştır. Bu ortak sorulardaki temel kaygı bir eğitime felsefe olacak görüşün, eğitimin bütün yönlerini kapsayıcı olması zorunluluğudur. Söz konusu kapsayıcılığın “Niçin öğretilim?” “Ne öğretilim?”, “Nasıl öğretilim?”, “Nerede öğretilim?”, “Ne kadar-zaman öğretilim?”, “Kime-kimlerle öğretilim?” şeklindeki sorularla saptanabileceği sayıltılmıştır. Her bir eğitim felsefesi akımının bu sorulara verdiği cevaplar doküman inceleme yoluyla, çalışmada kullanılmak üzere belirlenen beş temel kaynak esas alınarak belirlenmiş ve ilk önce her bir soruya her bir akımın verdiği cevaplar bağlamında birer akım ayrıntı tablosu oluşturulmuştur. Bu tabloların temel sorulara verilen cevaplar bağlamı sentezlenmesiyle özet bir tablo oluşturulmuştur. Bütün bu çabaların toplamı olarak “*Eğitim Felsefesi Saptama Araçları*” adı verilebilecek bir araç-ölçek serisi elde edilmiştir. İnönü’nün eserleri taranırken “*Eğitim Felsefesi Saptama Araçları*” kullanılmıştır. Bunun için önce eğitim felsefesi akımlarını saptama özet aracı esas alınmış, ancak çıkmaza düşüldüğü noktalarda da ana saptama araçlarından yararlanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamasında, “*Eğitim Felsefesi Saptama Araçları*” ölçütünde İsmet İnönü’nün eserleri incelenmiştir. Bunun için öncelikle bir eğitim felsefesinde olması gereken özellikleri belirleyen altı temel soruya (“Niçin öğretilim?”,”Ne

öğretelim?", "Nasıl öğretelim?", "Nerede öğretelim?", "Ne kadar öğretelim?", "Kime-kimlerle öğretelim?") doğrudan veya dolaylı cevap niteliği taşıyabilecek ifadeler söz konusu eserlerde aranmıştır. Öncelikle, her bir soru altında bulunan ifadelerde sıklıkla geçen kelimeler bulunmuştur. Daha sonra probleme yanıt vermek için, felsefi sorular altında kümelenen ifadeler, eğitim felsefesi akımları ışığında gözden geçirilmiş ve hangi akıma ait iseler o akımın içine yerleştirilmişlerdir. Böylelikle her bir eğitim felsefesi boyutu (sorusu) bağlamında İsmet İnönü'nün eğitime ilişkin görüşünün hangi eğitim felsefesi içinde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra, her bir soruya cevap olan tespitler her akım için ayrı ayrı toplanarak o akımın altı sorusu (eğitim felsefesi boyutu) altında sayısallaştırılmış ve böylece o akımın hangi sorusuna kaç cevap (ifade) verildiği belgelenmiştir. En son olarak ise her bir akımın bütün sorularına verilen cevaplar toplanarak İsmet İnönü'nün ağırlıklı eğitim felsefesi (akımı) bulunmuştur.

Eğitim felsefesinin bir boyutu (sorusu) bağlamında İsmet İnönü'nün eğitime ilişkin görüşünün, hangi eğitim felsefesi içinde olduğunu göstermek bakımından örnek vermek gerekirse; İsmet İnönü'nün "*Ahlakta ve karakterde sağlam temelli vatandaşlar yetiştiren; ilk öğretimi en kuytu köye kadar kadın erkek bütün vatandaşlara ulaştıran; teknik öğretimde, kadın erkek her vatandaşa, kendi geçimini temin edecek çalışmayı, en ufağından en yükseğine kadar her türlü sanatı öğretebilen bir teşkilâtın bütün memleketi kaplamasını istiyoruz (B51: 57).*" söylemindeki "*teknik öğretimde, kadın erkek her vatandaşa, kendi geçimini temin edecek çalışmayı, en ufağından en yükseğine kadar her türlü sanatı öğretebilen bir teşkilâtın bütün memleketi kaplamasını istiyoruz*" ifadesindeki "*vatandaşa kendi geçimini temin edecek çalışmayı öğretmek için*", ibaresi (kesiti) Politeknikçilik akımında "*Niçin öğretelim?*" sorusuna karşılık gelmektedir. Çünkü, Politeknik eğitim; teori ile pratiğin, kol gücüyle entelektüel gücün birleştiği bir süreç olarak eğitimi bütünlüklü ve kendisine yetebilen insanı yaratmanın en temel yolu olarak ele almıştır (Cevizci, 2010: 341).

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bulguları, eğitim felsefesi soruları bazında ortaya çıkan akım ya da akımların (eğitim felsefesi) ve her sorunun toplam cevapları bazında da ağırlıklı felsefenin ne olduğunun anlaşılmasını sağlayacak şekilde sunulmuştur.

1. İsmet İnönü'nün, "Niçin Öğretelim?" (Amaçlar) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İsmet İnönü'nün, eğitimin amacının, geleceğin toplumunu yeniden inşa etmek olması gerektiğine dönük nitelermeleriyle "Yeniden İnşacı"; eğitimin amacının milli değerleri korumak,

yaymak ve ulusu çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak ile ilgili tespitleri bağlamında "Esasici"; eğitim alacak her bir bireyin gereksinimine ve ilgisine göre, her bir bireyi kendi yolunda geliştirmek ve toplumda demokrasiyi sağlamak ile ilgili verdiği görevler bağlamında "İlerlemeci"; eğitimin üreten ve kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler yetiştirmesi zorunluluğu ile ilgili nitelemeleriyle "Politeknikçi" bir eğitim anlayışına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

"Niçin öğretelim?" soru alanı ile ilgili olarak yapılan kelime sayımında (birinci alt problemin ilk alt problemine verilen yanıt) en fazla yinelenen ve bu soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler, kullanım yerleri itibariyle eğitim akımlarına ilişkin saptamaları desteklemektedir. Bu kelimeler "istikbal", "millet", "medeniyet", "memleket" ve "vatandaş"tır. Buna göre bu soru alanı açısından İnönü'nün eğitim anlayışının hangi akıma girdiği yorumlandığında, "medeniyet", "millet" ve "istikbal" kavramlarıyla Esasici; "memleket" kavramıyla İlerlemeci, ya da Politeknikçi; "vatandaş" kavramıyla da bazı ifadelerde Esasici bazılarında ise Politeknikçi eğitim akımında olduğu söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin amaçları bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu görülmektedir. Bu bulguya İnönü'nün; *"Bilirsiniz ki bütün dünya milletleri içinde her an ve her vesile ile bağıra bağıra söylediğimiz bir iddiamız vardır. Biz de her medenî millet gibi en yüksek medeniyet seviyesine müstahak ve müstait bir milletiz diyoruz. Bu iddianın doğruluğu, hepiniz biliyorsunuz ki, asıl fikrî sahada, asıl ilim ve fenle tahakkuk edebilir. Sizler (Öğretmenler), bu milleti hars ile, içtimaî hayatiyle, bütün ilim ve fen ile en yüksek medeniyet seviyesine çıkaracak işçilersiniz. İstikbalimiz için hakikî medarı emniyet yalnız ve ancak bu azimdedir (B46: 2)."* ifadesi bir örnek olarak gösterilebilir. Burada İnönü; milleti en yüksek medeniyet seviyesine çıkartmak için istikbali, ulusal kültürle, ilim ve fen ile temellendirmeye muhtaç olduğunu ifade etmektedir. Çünkü İnönü; yeni kurulan Cumhuriyet'in geleceği görebilmesinin ve milletin medeni milletler seviyesine erişebilmesinin yolunun cahilliği ortadan kaldırmaktan geçtiğini; öğretmenler vasıtasıyla istikbale ilim ve fen rehberliğinde, milli kültürün benimsenerek verilecek eğitimle ulaşılabileceğini düşünmektedir. Bu durum, eğitim felsefelerinden Esasicilik akımına denk düşmektedir. Nitekim Esasicilik anlayışı, yararlı vatandaşlar yetiştirmek üzerine odaklanmıştır (Blanford, 2011). Esasicilik eğitimde, milli olana veya temel olana geri dönüşe denk gelmektedir (Shaw, 2004). Bu akımda eğitimin amacı, bireye temel bilginin verilmesiyle üretici bir hayat yaşamasının sağlanması ve kültürel mirası bireylere aktararak, yararlı vatandaşların oluşturulması, dolayısıyla memleketin kalkınmasıdır (Herr, 2013).

Tablo 2. İsmet İnönü'nün, konuşmaları ve yazdığı eserler ışığında somutlaşan eğitim felsefesinin boyutları itibariyle yapısı

Akımlar Sorular	Daimicilik	Esasicilik	İlerlemecilik	Yeniden İnşacılık	Politeknikçilik	Varoluşçuluk	Toplam
Niçin Öğretelim?	0	77	9	0	3	0	89
Ne Öğretelim?	0	38	20	0	4	0	62
Nasıl Öğretelim?	0	9	1	0	1	0	11
Nerede Öğretelim?	0	21	8	0	1	0	30
Ne Kadar/Zaman Öğretelim?	0	16	5	0	0	0	21
Kiminle/Kime Öğretelim?	0	39	14	0	3	0	56
Toplam	0	200	57	0	12	0	269

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin amaçları bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık" ve "Varoluşçuluk" eğitim felsefelerini benimsemediği saptanmıştır. Daimicilik akımında eğitimin amacı, dünyanın metafiziksel öğelerini öğrenciye anlatmak ve böylelikle öğrencinin evreni anlamlandırmasını sağlamaktır (Jent, 2012). Oysa İnönü; "*Millî terbiye istiyoruz. Sizin vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir (B46: 4).*" ifadesini kullanmış ve eğitimin amacı doğrultusunda dünyanın metafiziksel öğelerini öğrenciye anlatmak ve böylelikle öğrencinin evreni anlamlandırmasını sağlamak görüşüne karşı durduğunu; dini bir eğitim istemediğini ortaya koymuştur. Tablo 2 incelendiğinde, İnönü'nün Yeniden İnşacılık akımını benimsemediği görülmektedir. Yeniden İnşacılık felsefesinde eğitimin görevi; toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve düzenlemektir (Sönmez, 2012: 105). Yeniden İnşacılar, miras alınan sosyal değerleri sorgulayıp, sosyal reformu sağlamak adına yeni bir bakış açısı geliştirerek kültürel yönden yeniden oluşumu hedeflerler. İnönü'nün eğitimin amacı doğrultusunda kullandığı ifadeler incelendiğinde, eğitimde hedefin Mustafa Kemal tarafından inşa edilen ve toplumsal reformu sağlayan devrimlerin koruyup, bu devrimleri geliştirmek olduğu ortaya çıkmaktadır. İnönü'nün; "*Sizin anlayışınızı (öğrenciler), inkılâbı muhafaza etmek, korumak ve memleketi yüksek seviyeye çıkarmak için, başlıca bir temel olacaktır (B46: 27). Atatürk ilkelerinin yerleşmesi, gelişmesi ve korunması genç neslin idealist olmasına bağlıdır. Memlekette idealizmin, demokratik rejimin, Atatürk ilkelerinin daima ve en iyi anlayanı, öncüsü ve fedakârı olacaksınız (B21: 1962). Türk gençliği için çıkar yol bir cümle ile, Atatürk devrimlerini demokratik düzen içinde yaşatıp yaymaya, ekonomik kalkınmamızı demokratik düzen içinde ve sosyal adaletle beraber gerçekleştirmeye olanca gücü ile çalışmak ve yardımcı olmaktır (B21: 1963).*" ifadeleri, eğitimin amacının toplumsal reformu gerçekleştirmek değil, fakat yapılan toplumsal reformun değerlerini korumak ve bunları

geliştirmek olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla İnönü'nün eğitimin amacı bağlamında Yeniden İnşacılık felsefesini benimsemediği söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin amaçları bağlamında "Varoluşçuluk" felsefesini yansıtan ifadeleri kullanmadığı saptanmıştır. Varoluşçuluğa göre eğitimin amacı, bireye insan özgürlüğünün her şeyden üstün olduğunu öğretmek, kendi bireyselliğini geliştirme imkanı sağlamaktır. Varoluşçu eğitimde, öğrencinin kendini gerçekleştirme temel hedef olmalıdır (Erişen, 2012: 12). Eğitimin hedefinin, bireyin yaşamını kendi arzu ve istekleri doğrultusunda kurması durumu, İnönü'nün eğitim amacının ne olması gerektiğine yönelik içerik ile ters düşmektedir. Nitekim İnönü'nün; *"Bilirsiniz ki bütün dünya milletleri içinde her an ve her vesile ile bağıra bağıra söylediğimiz bir iddiamız vardır. Biz de her medenî millet gibi en yüksek medeniyet seviyesine müstahak ve müstait bir milletiz diyoruz. Bu iddianın doğruluğu, hepiniz biliyorsunuz ki, asıl fikrî sahada, asıl ilim ve fenle tahakkuk edebilir. Sizler (Öğretmenler), bu milleti hars ile, içtimaî hayatiyle, bütün ilim ve fen ile en yüksek medeniyet seviyesine çıkaracak işçilersiniz. İstikbalimiz için hakikî medarı emniyet yalnız ve ancak bu azimdedir (B46: 2)."* ifadesi bu duruma bir örnek olabilir. Burada İnönü; milleti en yüksek medeniyet seviyesine çıkartmak adına istikbali, ulusal kültürle, ilim ve fen ile temellendirmeye muhtaç olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, Varoluşçuluğa göre eğitimin amacı olan bireye insan özgürlüğünün her şeyden üstün olduğunun öğretilmesi ve kendi bireyselliğini geliştirme imkanını sağlaması dolayısıyla ters düşmektedir. Çünkü İnönü'ye göre milli kültür benimsenerek verilecek olan eğitim, bireyin anlamdan ve amaçtan yoksun bir dünyada mutluluk için eğitimden söz eden Varoluşçu eğitim felsefesini reddetmekte ve belirli değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2. İsmet İnönü'nün, "Ne öğretilim?" (İçerik) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İsmet İnönü'nün eğitim içeriğine toplumsal çatışma yaratan konu alanlarının (ekonomi, sosyoloji, politika, psikoloji, antropoloji gibi) alınması ve tartışılmasına dönük vurgularıyla "Yeniden İnşacı"; milli kültürün korunmasıyla birlikte devamını sağlayan ve toplum yapısına uyan derslerin öğretimi açısından "Esasici"; toplumsal sömürüyü ortadan kaldırmaya ve vatandaşların kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlayan üretimi gerçekleştirebilmeleri için eğitimde teknik bilgilerin sunulmasına ve uygulanmasına dönük göndermeleriyle "Politeknikçi"; bireylerin kendi ihtiyaçları, istekleri ve yetişmişlikleri doğrultusunda, onları geliştirecek ve ileri taşıyacak, bireye uygun eğitim verilmesine yönelik ifadeleriyle "İlerlemeci" olduğu anlaşılmaktadır.

"Ne öğretilim?" soru alanı ile ilgili olarak yapılan kelime sayımında (birinci alt problemin ikinci alt problemine verilen yanıt) en fazla yinelenen ve bu soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler, kullanım yerleri itibariyle saptanan eğitim akımlarını desteklemektedir. Bu kelimeler; "ilim", "teknik", "sanat", "ziraat", "okuma-yazma" ve "dil" dir. Buna göre bu soru alanı açısından İnönü'nün eğitim anlayışının hangi akıma girdiği yorumlandığında, "ilim" kavramının kimi durumda İlerlemeci ya da Esasici; "teknik" kavramının, ifade edildiği cümleye göre İlerlemeci, Esasici ya da Politeknikçi; "sanat" kavramının Politeknikçi ya da Esasici; "ziraat" kavramının Politeknikçi ya da Esasici; "okuma-yazma" kavramının Esasici; son olarak "dil" kavramının da Esasici eğitim felsefesinin içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin içeriği bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır. Bu bulguya İnönü'nün; *"Millî terbiye istiyoruz. Sizin vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir. Eğer bu nesil şuurla, ilmin ve hayatın rehberliğiyle, ciddî olarak, bütün ömrünü vakfederek çalışırsa siyasî Türk milleti; harsî, fikrî ve içtimaî tam ve kâmil bir Türk milleti olabilir (B46: 4)."* ifadesi örnek olarak verilebilir. Burada İnönü; yeni kurulan ve vatandaşlarına Türk kimliği verilen Türkiye Cumhuriyeti'nin, varlığını devam ettirebilmesi ve yükselbilmesi adına ilmin rehberliğinde hareket etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Çağdaş uygarlık seviyesine yükselbilmenin yolunun milli kimliğe sahip çıkarak bilimsel yolda ilerlemekten geçtiğini vurgulayan İnönü, ancak bu sayede yeni doğan Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin korunarak ileri taşınabileceğini ortaya koymaktadır. İnönü'nün eğitimin içeriği hakkındaki ifadeleri, bu alanda benimsediği felsefenin Esasicilik olduğunu göstermektedir. Esasicilik eğitimde, milli olana veya temele geri dönüşe denk gelmektedir. Esasiciler, eğitimin öğrencilere geleneksel ahlaki unsurları, kültürü ve entelektüel bilgiyi vermelerinin gerekliliğini model bir vatandaş olmakta görmektedirler (Shaw, 2004). Esasici eğitim felsefesini savunanlar, temel ve çok gerekli akademik becerilerin öğrencilere öğretilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Esasicilik akımının benimsendiği bir sınıfta, çocuklara kültürel değerler (ülkeyi şekillendiren değerler) öğretilmektedir (Shaw, 2004). Bu yolda, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması, dolayısıyla bugünün öğrencilerine, mevcut fikirlerin, değerlerin, inançların ve ahlaki değerlerin benimsetilmesi önem arz etmektedir (Herr, 2013).

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin içeriğinin belirlenmesi bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık" ve "Varoluşçuluk" eğitim felsefelerini benimsemediği saptanmıştır. Daimicilik akımı, eğitimi çok tutucu ve esnek olmayan bir felsefenin içerisinde tanımlamaktadır. Gerçeğin sadece Tanrı'dan gelebileceğini savunmakla beraber bu akım, okulların Tanrı'nın isteklerini ve oluş nedenini öğreten bir kurum olduğunu ileri sürer

(Maftoon ve Shakouri, 2012). Dünyanın metafiziksel öğelerini öğrenciye anlatmak ve böylelikle öğrencinin evreni anlamlandırmasını sağlamak, bu akımın belirli amaçlarından birini oluşturmaktadır (Jent, 2012). İnönü'nün; *"Millî terbiye istiyoruz. Sizin vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir"* ifadesi, İnönü'nün dini eğitime karşı olumsuz tutumunu ortaya koymaktadır. İsmet İnönü'nün eğitimin içeriğinin belirlenmesi bağlamında "Yeniden İnşacılık" akımını benimsemediği ortaya çıkmıştır. Yeniden İnşacılık akımında, toplumsal çatışma yaratan konu alanları (ekonomi, sosyoloji, politika, psikoloji, antropoloji gibi) belirlenir ve bu problemlere farkındalık ve çözüme açık olma durumları yaratan çeşitli eğitim metotları kullanılır (Brennen, 1999). Eğitim içeriğine bu konuların alınması, toplumu yeniden şekillendirmek ve toplumsal reformu sağlamak adına bireylerde eleştirel düşüncenin gelişimi yolunu açmaktadır. Toplumsal reform sonucu yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin Mustafa Kemal önderliğinde yapılan inkılaplar temelinde şekillenmesi; İnönü'nün, inkılapların korunup benimsenerek devam ettirilmesi hedefini sık sık dile getirmesi ile sonuçlanmıştır. Nitekim İnönü'nün; *"İdeal sahada, manevi sahada yeni nesillerimiz Atatürk ilkelerine kıymet vererek terbiye almışlardır (B21: 62). Bunu, yalnız istikbalimizi idare edecek olan arkadaşlarımızın iyi şartlarda, rahat ve bol malzeme ile çalışmalarını temin için değil, aynı zamanda Cumhuriyet merkezinin zihniyetini, anlayışını onların genç ve yetişme hayatlarında zihinlerine yerleştirmeleri için de istiyorduk (B46: 26). Türk gençliği için çıkar yol bir cümle ile, Atatürk devrimlerini demokratik düzen içinde yaşatıp yaymaya, ekonomik kalkınmamızı demokratik düzen içinde ve sosyal adaletle beraber gerçekleştirmeye olanca gücü ile çalışmak ve yardımcı olmaktır (B21: 1963)." ifadeleri; eğitim içeriğinde toplumsal dönüşümü sağlayacak unsurların yer alıp eleştirel düşünce yolunun açılmasını değil, geçmişte yapılan reform sonucu şekil almış Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının bu değerleri benimseyip yaymalarını hedeflemektedir.*

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin içeriğinin belirlenmesi bağlamında "Varoluşçuluk" eğitim felsefesini benimsemediği saptanmıştır. Bu akımda içeriğe, estetik ve toplumsal dersler alınmaktadır (Kaygısız, 1997: 8). Bu akım, eğitimde sübjektif bilgiyi, objektif bilgidan daha çok önemser. Mevcut endüstriyel, ekonomik, politik ve sosyal çevrenin değersizliğini ele alır; bütün bunların, kafa karışıklığı, çatışma ve tansiyon yarattığını öne sürer. Varoluşçular, eğitim ortamında bireysel bilinçlilik durumu yaratmayı; okullarda buna katkı sağlayacak sanat ve edebiyata gerek duyulduğunu belirtmektedirler (Macquarrie: 1973). İnönü'nün eğitim anlayışında ağırlıklı olarak, siyasal oluşum olan ulusun temel değerleri ve gereksinimleri doğrultusunda yön verilmektedir. İnönü'nün sanat eğitiminin önemine vurgu yapan; *"Halkevleri, güzel sanatlarını yalnız kendi cemiyetlerine ruh veren vasıta değil,*

vatandaşları terbiye eden onları çalışmaya hırslandıran, onları vatani güzelleştirmek ve çiçeklendirmek için daha çok iştiha ile techiz eden başlıca bir terbiye vasıtası saymalıdır (B46: 23)." ifadesi; İnönü'nün sanat eğitimini bireyin özgürlüğünü, bilinç oluşumunu ve kişisel gereksinimlerini sağladığı için değil, vatandaşların vatani güzelleştirmesi ve çalışmaya hırslandırılması bakımından gerekli gördüğünü ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise eğitimin içeriğinin belirlenmesinde Varoluşçuluk akımına göre değil, Esasicilik akımına göre hareket edildiğini ortaya koyabilir.

3. İsmet İnönü'nün, "Nasıl öğretilim?" (Yöntem) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İsmet İnönü'nün, eğitimde belirli bir amaç yolunda bireylerin saptanan öğretilerin öğrenilmesi yolunda terbiye ve disipline edilmelerine dönük ifadeleriyle "Esasici"; eğitimde demokratik yöntemler kullanarak, her bir bireyin eğitim sürecine katılımına, gereksinimlerine ve fikirlerine önem vererek, ezberci değil uygulamalı eğitim verilmesine yönelik ifadelerle "İlerlemeci"; eğitimin bireylerin üretimde bulunmalarını sağlayacak şekilde, uygulamalı eğitimin verilmesine dönük ifadeleriyle "Politeknikçi" eğitim akımında yer aldığı söylenebilir.

"Nasıl öğretilim?" soru alanı ile ilgili olarak (birinci alt problemin üçüncü alt problemine verilen yanıt) yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler, kullanım yerleri itibariyle, saptanan eğitim akımlarını desteklemektedir. Bu kelimeler; "tatbik" ve "disiplin" dir. Buna göre bu soru alanı açısından İnönü'nün eğitim anlayışının hangi akıma girdiği yorumlandığında; "tatbik" kelimesinin kullanıldığı cümleye bağlı olarak İlerlemeci, Esasici ya da Politeknikçi, "disiplin" ve "terbiye" kelimelerinin ise Esasicilik akımının içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin yöntemi bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır. Bu bulguya İnönü'nün; *"Tahsil hayatında bu gençlerden isteyecekleri mesaiye hudut tasavvur etmesinler, insafsız olsunlar. Son derece istemeği, Türk gençliğinin kabiliyetine hudut olmadığını esas ittihaz ederek netice almaya çalışsınlar. Çalıştırmalısınız, çok istemelisiniz, çok insafsız ve kıyıcı olmalısınız. Çünkü bunlar daima mücadele etmeğe mecburdur, bunları hayatın çok amansız mücadelesine hazırlanmağı iltizam etmeliyiz. Talebe arkadaşlar, sizin mesainizin âzami hasılasını almak bizim vazifemizdir (B51: 97).*" ifadeleri örnek olarak gösterilebilir. Burada İnönü; Türk gençliğinin hayat mücadelesinden başarılı çıkabilmesi ve Türk milletine yararlı olabilmesi yolunun talebenin çalışma azim ve kuvvetinden geçtiğini, bu doğrultuda eğitimin disiplinli bir şekilde verilmesi; eğitimin, öğrencileri bu yolda gitmeleri için gerekirse onları zora koşarak

gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu durum, eğitim yöntemi bakımından Esasicilik felsefesi içerisinde yer almaktadır. Edward Power (1996)'ın ortaya koyduğu üzere, Esasicilik akımının savunucusu olan Bagley, bu akımda eğitimin disipline, itaate dayalı bir şekilde yapıldığını dile getirmiştir (Blanford, 2011). Bu akım, eğitimin bireyleri disipline ederek ve onları zorlayarak verilmesi gerektiğini savunur (Gutek, 2001).

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin yöntemi bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık" ve "Varoluşçuluk" akımlarını benimsemediği saptanmıştır. Daimicilik akımında öğretmenler, öğrencilerin neyi öğrenmek istedikleri ile uğraşmak zorunda değildir; onlar mental disiplinli ve bir bakıma da ruhsal liderlerdir (Slater, 2013). Dolayısıyla bu akımda disiplinli ve ezberci bir eğitim yöntemi görülmektedir. Bu akımı eğitimde disiplinli ve ezberci yöntemi kullanan diğer akımlardan ayıran taraf; bu eğitim yöntemlerini kullanmanın amacıyla, öğrencilerin, rasyonel ve spiritüel kişiler olma yolunda eğitilmeleridir (Tuncel, 2002: 29). İnönü, millet olarak medeniyet seviyesine erişebilmek adına, ilim yolunda verilecek bir eğitim anlayışının yerleşmesi gerektiğine; bu görevin ise eğitimde disiplinli yöntem kullanacak olan öğretmenlerin olduğuna inanmaktadır. İnönü'nün; *"Bütün efradı ilmin ve ihtisasın sesine karşı disiplinle hareket ediyor. İşte muallimlerin önünde en büyük hedef; milleti mütemadi telkinlerle bu seviyeye çıkarmak (B46: 6)."* ifadesi bu duruma bir örnek olarak verilebilir. İnönü, eğitimin içeriği boyutunda saptandığı üzere, dini eğitim verilmesini uygun bulmamaktadır. Dolayısıyla Daimicilik akımında eğitimde disiplinli ve ezberci yöntemleri kullanmanın amacının, öğrencilerin rasyonel ve spiritüel kişiler olma yolunda eğitilmeleri olması; İnönü'nün eğitim anlayışına ters düşmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin yöntemi bağlamında "Yeniden İnşacılık" akımını benimsemediği saptanmıştır. Yeniden İnşacılık akımında eğitim metodu olarak; öğretmenler demokratik bir eğitim ortamı oluşturmalıdırlar. Tartışmaya, öğrencilerin fikirlerini sunmasına rehberlik ederken, kendi fikirlerinin tek doğru olduğunu öğrencilere empoze etmemelidirler (Slater, 2013). Toplumunu yeniden şekillendirmek üzere çeşitli fikirler öğrenciler tarafından tartışılmalı, çözüm üretilmeli ve uygulamaya konulmalıdır (Uhie ve Osuji, 2006). Eğitimde disiplinli ve ezberci yaklaşım, Yeniden İnşacılık akımında görülmemektedir. Bu durum, İnönü'nün eğitim yöntemi olarak ön plana çıkardığı, belirli değerleri öğrencilere empoze eden ve memleketi yükseltmek adına eğitimde disiplinli bir yaklaşım uygulayan Esasicilik akımına ters düşmektedir. İnönü'nün; *"Köy Enstitülerinde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına yerleştirmeye çalışıyoruz (B51: 64)."* ifadesi, bu duruma bir örnek oluşturabilir. Nitekim burada İnönü, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin değerlerinin öğrencilere

yerleştirilmeye çalışılmasından bahsetmiş, zaten kurulmuş olan bir yapının korunması ve devamının sağlanması yolunda disiplinli bir tavır alınması gerektiği üzerinde durmuştur. Bu durum, belirli unsurların topluma kazandırılması ve korunması yolunda eğitimde disiplinli bir yöntem uygulanması gerekli görülen Esasicilik akımının içerisine girmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin yöntemi bağlamında "Varoluşçuluk" akımını benimsemediği saptanmıştır. Varoluşçu eğitime en uygun yöntem Sokratik tartışmadır. Bu yöntem kullanılırken öğretmen, öğrenciye doğru cevabı empoze edecek sorular sormamalıdır (Sönmez, 2012: 127). Varoluşçuluk, her bir bireyin yapması gereken seçimin önemine, eğitimin bireyin seçimlerinde özgür olması gerektiği fikrinin benimsenmesini, eğitim yönetiminin merkezine almaktadır. Bu akımda grup normlarına karşı çıkılır, standart kabul edilen fikirler çok az bir oranda benimsenir (Uhie ve Osuji, 2006). İnönü; eğitimde bireyin kendi seçimlerine göre eğitimine yön vermesi, bireyin özgürlüğünün ve kendini gerçekleştirme durumlarının sağlanması anlayışlarına karşı durmaktadır. İnönü'nün eğitimde disiplin kullanmaya, öğrencileri belirli değerler doğrultusunda eğitmeye, eğitimi kullanarak vatani yükseltmeye verdiği önem, onun eğitimin yöntem boyutunda Varoluşçu eğitim akımını benimsemediğini göstermektedir. Nitekim İnönü'nün; *"Halkevleri, güzel sanatlarını yalnız kendi cemiyetlerine ruh veren vasıta değil, vatandaşları terbiye eden onları çalışmaya hırslandıran, onları vatani güzelleştirmek ve çiçeklendirmek için daha çok iştiha ile teşhiz eden başlıca bir terbiye vasıtası saymalıdır (B46: 23)."* ifadesi, sanat eğitimi yalnız cemiyete ruh veren vasıta değil; vatani yükseltmek yolunda vatandaşları terbiye edecek bir eğitim vasıtası olarak ele almıştır. Bu durum, eğitim yöntemi bakımından Esasicilik akımına denk düşmekte; ruhu güzelleştirecek bir eğitim olan sanat eğitimi, vatani yükseltmek yolunda, vatandaşları terbiye etmek gayesiyle ruhu disipline edecek bir eğitim anlayışına dönüşmektedir. Dolayısıyla İnönü'nün eğitim yöntemi bağlamında, bireysel özgürleşmeye önem veren disiplin karşıtı bir eğitimi sistem dışı bıraktığı saptanmıştır.

4. İsmet İnönü'nün, "Nerede öğretilim?" (Yer) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İnönü'nün eğitimin milli kültürü yansıtan ve memleketin yükseltilmesi misyonuna sahip okullarda verilmesi gerektiği ile ilgili söylemleriyle "Esasici"; bireylerin gelişimini, ilerlemesini ve eğitime aktif olarak katılımını sağlayacak, eğitim programlarında bireylerin hazır bulunuşluklarının da hesaba katıldığı okullarda yapılacak olan eğitime ait göndermeleriyle "İlerlemeci"; eğitimin, bireylerin hayatta kendi geçimini sağlamasını sağlayacak üretimin öğretildiği okullarında verilmesi ile ilgili ifadelerle "Politeknikçi" olduğu anlaşılmıştır.

"Nerede öğretilim?" soru alanı ile ilgili olarak (birinci alt problemin dördüncü alt problemine verilen yanıt) yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler kullanılış yerleri itibariyle, yukarıda saptanan eğitim akımlarını desteklemektedir. Bu kelimeler; "mektep", "halkevleri" ve "enstitü" dür. "Nerede öğretilim?" soru alanı açısından İnönü'nün eğitim felsefesinin hangi akıma girdiği yorumlandığında "mektep" kelimesinin kullanıldığı cümleye bağlı olarak Esasicici ya da İlerlemeci; "halkevleri" kelimesinin Esasicici, ya da İlerlemeci; "enstitü" kelimesinin ise kullanıldığı ifadeye bağlı olarak Esasicici, Politeknikçi ya da İlerlemeci eğitim felsefesinin içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği yer bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır. Bu bulguya İnönü'nün; *"Köy Enstitülerinde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına yerleştirmeye çalışıyoruz. (B51: 64)."* ifadesi, bir örnek oluşturabilir. Burada İnönü, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ülkülerinin her çeşit okul ve kurumda öğrencilere yerleştirilmeye çalışılmasından bahsetmiş, zaten kurulmuş olan bir yapının korunması ve devamının sağlanması yolunda disiplinli bir tavır alınması gerektiği üzerinde durmuştur. İnönü; Türk milletinin siyasi devamlılığının sağlanması, her türlü iç ve dış tehdide karşı ayakta durması açısından, oluşturulan vatan ülkülerinin her bir birey tarafından benimsenmesi gerektiğini savunmuştur. İnönü'nün vatanın ülkülerini her Türk gencine benimsetmek adına okulları ve her türlü müesseseyi bu gaye etrafında birleştirmesi ve bu yolda disiplinli bir tavır benimsemesi, eğitimin yer boyutunda Esasicilik akımını savunduğunun bir göstergesi olmaktadır. Eğitimde Esasicilik akımını benimseyenler, öğrencilerin toplulukta mücadele edebilmesinin yolunun, okulların görevi olduğunu savunurlar (Moss ve Lee, 2010). Esasiciler, okulların öğrencilere geleneksel ahlaki unsurları, kültürü ve entelektüel bilgiyi vermelerinin gerekliliğini model bir vatandaş olmakta görmektedirler (Shaw, 2004). Esasicilik akımında; okul bir reform değil, öğrenim kurumudur. Bu kurumun işlevi, geçmişten şimdiye dek oluşan başat kültürel değerleri öğrenciye kazandırmak, bu yolla onun topluma uyumunu sağlamaktır; çünkü topluma uyan insan, ahlaklı ve erdemlidir (Sönmez, 2005).

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği yer bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık" ve "Varoluşçuluk" akımlarını benimsemediği saptanmıştır. Daimicilik akımı, gerçeğin sadece Tanrı'dan gelebileceğini savunmakla beraber, okulların Tanrı'nın isteklerini ve oluş nedenini öğreten bir kurum olduğunu ileri sürmektedir (Maftoon ve Shakouri, 2012). İnönü'ye göre eğitimi veren kurumlar; dini değil milli terbiye vermelidirler. Bu duruma İnönü'nün; *"Sizin (öğretmenlerin) vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir (B46: 4)."* ifadesi bir örnek olarak gösterilebilir. İnönü'nün doğrudan dini eğitim verilmemesine

yönelik eğitim kurumları ile alakalı bir cümleye rastlanamasa da; eğitimin içeriğinde dini öğretilerin yer almamasını gerektiğini savunması, eğitim kurumlarında verilecek eğitimin de dini olmaması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla Daimicilik akımının eğitim kurumlarına yönelik yüklediği Tanrı'nın isteklerini ve oluş nedenini öğreten kurumlar olması misyonunun, İnönü'nün düşünceleriyle örtüşmediği görülebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği yer bağlamında "Yeniden İnşacılık" akımını benimsemediği saptanmıştır. Yeniden İnşacılık; okulların toplumu değiştirmeye yönelik rolüne vurgu yapan bir eğitim felsefesidir (Cevizci, 2010: 509). Eğitimde Yeniden İnşacılık akımı, okulların sosyal rolüne odaklanmaktadır. Yeniden İnşacılık akımını savunan düşünürlere göre (George Counts, Theodore Brameld ve Harold Rugg) demokrasiyi merkeze alan okullar, toplumun yeniden inşasını hedefleyip, mevcut sistemi sorgulamalı ve değiştirmelidir (Englund, 2000). İnönü, toplumda yeni bir düzen sağlanmasını değil, mevcut düzenin korunması ve geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda İnönü; eğitimi ve eğitimi sağlayacak kurumları işe koşmaktadır. Nitekim İnönü; *"Köy Enstitülerinde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına yerleştirmeye çalışıyoruz (B47: 108)."* ifadesinde; mevcut toplumsal düzenin ve bu düzeni oluşturan ilkelerin sağlamlaştırılması adına, eğitim veren kurumların vatanın ülkülerini öğrencilere benimsetip kökleştirmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bu durum, Yeniden İnşacılık akımının okullara yüklediği; öğrencilerin toplumun yeniden inşasını sağlamaya yönelik eleştirel bilinç kazandırması hedefine ters düşmektedir. Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği yer bağlamında "Varoluşçuluk" akımını benimsemediği saptanmıştır. Johnson ve Collins (1985)'e göre, Varoluşçuluk gruplardan ziyade bireyler için yönlendirilmiş bir felsefedir, bu yüzden okul gibi sosyal bir kurumda kullanılmaya tamamen adapte edilemez. Varoluşçuluk; serbest okullar ve açık eğitim kavramlarını merkeze alır (Tuncel, 2002: 36). Zorunlu eğitim anlayışına da tamamen karşı olan Varoluşçuk akımı; zorunlu eğitim veren kurumların da insan özgürlüğünü kısıtlayan yapısını vurgulamaktadırlar. İnönü'nün eğitim kurumlarında disipline, herkese temel eğitimin verilmesini sağlayacak teşkilatın yapılanmasına, eğitim kurumlarında belirli değerlerin öğretilmesinin şart koşulmasına yönelik ifadeleri, onun eğitimin yeri bağlamında Varoluşçuluk akımını benimsemediğini ortaya çıkarmaktadır. İnönü'nün; *"Halkevlerinde milli ve içtimaî hayatın temelleri terbiye suretinde, tedris suretinde, konuşma suretinde mütemediyen kurulmalıdır (B51: 111)."* ifadesi, bir eğitim kurumu olan Halkevlerinin, milli değerleri benimsetmek yolunda vatandaşların terbiye edilmesi gerektiğini ortaya koymakta; Varoluşçuluk akımının eğitimin verilmesi gereken yer bağlamında disiplinden uzak ve programa dayanmayan özgür bir eğitim sistemine yaptığı vurguya ters bir anlayışı açığa çıkarmaktadır.

5. İsmet İnönü'nün, "Ne kadar/zaman öğretelim?" (Miktar/Zaman) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İnönü'nün, milli değerler benimsenene ve vatan yükseltilene kadar verilmesi gereken eğitime yönelik ifadeleriyle "Esasici", bireyin hayatı boyunca gelişimini, kendine yeterliliğini sağlaması gereken eğitimin, birey bazlı sürekliliğine yönelik ifadeleriyle "İlerlemeci" eğitim felsefelerini benimsediği görülmüştür. "Ne kadar/zaman öğretelim?" soru alanı ile ilgili olarak yapılan kelime sayımında (birinci alt problemin beşinci alt problemine verilen yanıt) en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelime kullanım yeri itibarıyla, saptanan eğitim akımlarını desteklemektedir. Bu kelime; "ilköğretim" dir. Buna göre bu soru alanı açısından İnönü'nün eğitim felsefesinin hangi akıma girdiği yorumlandığında "ilköğretim" kelimesinin kullanıldığı cümleye bağlı olarak Esasici ya da İlerlemeci eğitim felsefesinin içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği miktar/zaman bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır. Bu bulguya İnönü'nün; *"Hür vatandaşlığın bütün feyizlerini, hususi ve resmi millet hayatında göstermek, şuurlu ve müstakil bir millet olarak içeriden ve dışarıdan çıkacak bütün fırtınalara imanla göğüs germek, her şeyden evvel hiç olmazsa ilköğretimin tamamlılığı ile sağlanabilir (B51: 73)."* ifadesi bir örnek olarak gösterilebilir. Burada İnönü; vatandaşların milli kimliklerini benimsemelerinin, bu kimlikle vatanlarını savunmalarının ve kendilerini bu topraklara ait hissedebilmelerinin yolunun en azından herkese temel eğitim verilmesinden geçtiğini ortaya koymaktadır. Temel eğitim bitirildikten sonra da üzerine ilave edilecek eğitim süreci de İnönü'ye göre, milli kimliğin bireyle bütünleşmesi ve memleketin korunması, ilerlemesi ve yükseltilmesi amaçlarına hizmet etmelidir. Esasicilik akımının miktar/zaman boyutuna denk düşen bu anlayış eğitimin; memleketin yükselmesi adına önceden belirlenmiş alanlardaki fikirleri benimsetene, millet için gerekli olan konu alanlarını öğretene, öğretilenleri koruyabilecek ve hayata tatbik edebilecek düzeye getirene kadar devam etmesi gerektiğini savunmaktadır (Shaw, 2004).

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği miktar/zaman bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık", "Varoluşçuluk" ve "Politeknikçilik" akımlarını benimsemediği saptanmıştır. Daimicilik akımı, eğitimin temel ve evrensel değerleri kazanıncaya kadar devam ettirilmesi gerektiğini savunur (Ergün: 1996). Daimicilik akımı ile ilgili Huntchins (1936), eğitimin bilgide, bilginin gerçekte, gerçeğin de her yerde aynı olacak şekilde var olduğunu ve dolayısıyla eğitimin de her yerde ve her zaman aynı olması gerektiğini ifade etmektedir (Moss ve Lee, 2010). Dolayısıyla Daimicilik akımı, eğitimde

değişmeyen teolojik unsurların öğretilmesi sürecinin, bireylerin bu unsurları benimseyinceye kadar devam etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İnönü ifadelerinde, evrensel olana değil, milli (siyasi) olana vurgu yapmış ve eğitimin bu değerler benimsetilinceye kadar devam etmesi gerektiğini savunmuştur. İnönü'nün; *"Sonra ilk tahsil okutmaktaki faydamızın daha siyasi olduğu görüşümdedir. Kürtleşmiş ve Türklüğe kolayca dönecek yerleri okutmak, hatta Kürtlere Türkçe öğreterek Türklüğe çekmek için ilk tahsil ve onun iyi hocası çok etkili vasıta"dır (B49: 63).*" ve *"Sizin vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir (B46: 4).*" ifadeleri, bu durumu açıklamakta birer örnek olarak verilebilir. İnönü, eğitim sürecinin en önemli görevinin, bireylere milli değerleri benimsetmek olduğunu; bu değerler benimsetilene dek eğitimin sürmesi gerektiğini ve ilk tahsilin bunun için en önemli vasıta olduğunu; fakat bu eğitim sürecinin içeriğine dini değil milli unsurların şekil vermesinin lazım geldiğini ortaya koymuştur. Bu durum, Daimicilik akımının eğitimde değişmeyen teolojik unsurların öğretilmesi sürecinin, bireylerin bu unsurları benimseyinceye kadar devam etmesi gerektiği görüşü ile ters düşmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği miktar/zaman bağlamında "Yeniden İnşacılık" akımını benimsemediği saptanmıştır. Yeniden İnşacılık akımında eğitimciler, toplumu şekillendirme görevinin, eğitimin sağladığı *araçlarla* yapılabileceğini savunurlar (Counts, 1959). Bu akımda, toplumda reform hareketlerine girişmekle yeni bir düzen sağlama ve değişim gerçekleştirilene kadar eğitime devam etme görevinin okula ilişkin olduğu, öğrencinin *araç* olarak kullanıldığı vurgulanmaktadır (Kaygısız, 1997: 4). Yeniden İnşacılık eğitim felsefesinin eğitimin miktarı/sürecine dönük bu yaklaşımı, İnönü'nün bu alandaki fikirleriyle uyuşmamaktadır. Nitekim İnönü'nün; *"Resmi kanunlar ne derse desin, ne haklar vatandaşlara sağlanırsa sağlansın, hiç olmazsa ilköğretim derecesinde bilgi olmazsa haklar ve vazifeler canlanamaz, gönüllere ve yüreklere sinip yerleşemez (B51: 73). Hür vatandaşlardan birleşik millet olmanın çarelerinin başında ilköğretim çaresi vardır (B51: 73).*" cümleleri birer örnek olarak sunulabilir. Burada İnönü; önceden saptanmış hak ve vazifelerin vatandaşlar tarafından benimsenmesinin yolunun, vatandaşın kendini Türkiye Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı olarak hissetmesinin ve bu yolda görevlerini yerine getirebilmesinin temel koşulunun en azından ilköğretimi bitirip ortak bir bilinç kazanılmasından geçtiğini ifade etmektedir. İnönü hiç değilse temel eğitim sürecinin, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin fikirlerini ve ülkülerini bireylere benimsetilmesi ve onlara aşılabilmesi yolunda elzem olduğunu düşünmektedir. Bu durum, toplumu yeniden kurmayı hedefleyen ve bunun için de toplumu yeniden kurana kadar devam ettirilmesi gereken Yeniden İnşacılık akımının ortaya koyduğu eğitim sürecine ters düşmektedir. Tablo 2

incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği miktar/zaman bağlamında "Varoluşçuluk" akımını benimsemediği saptanmıştır. Varoluşçuluk akımı eğitimin miktarı/zamanı açısından, bireyi sınır durumuna getirmekle beraber, kişiye yeterli gelene kadar eğitim verilmesi görüşünü benimsemektedir (Sönmez, 2005). Dolayısıyla bu akımda eğitimin miktarı/zamanı konusunda resmi bir sınırlama bulunmamaktadır. İnönü'nün; *"Çok kuvvetli ve çok kıymetli bir millet olmanın çaresi, ilköğretimin tamamlanması ile elde edilmeye başlanır (B51: 68). Hür vatandaşlığın bütün feyizlerini, hususi ve resmi millet hayatında göstermek, şuurlu ve müstakil bir millet olarak içeriden ve dışarıdan çıkacak bütün fırtınalara imanla göğüs germek, her şeyden evvel hiç olmazsa ilköğretimin tamamlılığı ile sağlanabilir (B51: 73)."* ifadeleri, onun Varoluşçuluk akımının eğitimin miktarı/zamanı yönündeki ilkelerine ters düşmektedir. İnönü bu ifadelerde, milli kimliğin benimsenmesi ve milletin bir bütün olarak kendini iç ve dış tehditlere karşı koruyabilmesinin yolunun hiç değilse temel eğitimin verilmesini gerekli kıldığını ortaya koymaktadır. Böyle bir süreçte bireylerin ilköğretim tamamlanmadan; milli kimlik benimsenmeden ve herkese verilmesi planlanan eğitim tam olarak alınmadan eğitimlerini sonlandırmaları, İnönü'nün benimsemediği bir yaklaşımdır.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin verileceği miktar/zaman bağlamında "Politeknikçilik" akımını benimsemediği saptanmıştır. Politeknikçilik akımında; ilkokul çağına gelmiş öğrencilere, daha sonraki kuramsal ve pratik yöndeki üretim çalışmalarına hazırlayacak bir biçimde el işi dersi verilmektedir. Ortaokul boyunca bütün öğrenciler, teknik resim gibi üretim içinde oldukça önemli bir yer tutan bilgileri almaktadırlar. Öğrenciler, ilk ve orta öğrenimde atölye ve üretim işlerinde pratik çalışmalar yapmakta, her öğrenim yılı sonunda endüstriyel ve tarımsal işletmelerde yapılan çalışmalarla üretim içi deneyim kazanmaktadırlar (Aytaç, 1971). Burada dikkat edilmesi gereken nokta; miktar/zaman bağlamında ele alınan Politeknikçiliğin bir "felsefe" olarak yorumlanması gerektiğidir. Yukarıda ifade edilen üretime yönelik bilgilerin sağlandığı Politeknik eğitim süreci, endüstriyellemeye değil, bireylerin özgürleşmesine hizmet etmesi durumunda Politeknikçi eğitim felsefesinin içerisine alınabilir. Aksi taktirde bir ülkenin kalkınması adına eğitim miktarı ve zamanının, nasıl üretim yapılacağını öğretmesi yönünde ayarlanması; Politeknikçi eğitim felsefesine değil, bir yöntem olarak politeknikçiliğin kullanılmasını gerektiren Esasici eğitim felsefesine girmektedir. Nitekim İnönü'nün *"Büyük millet kütlelerini, kadın ve erkek, hiç olmazsa ilköğretime kavuşturmadan, köylünün kalkınmasını ve memleketin ilerlemesini temin edemeyeceğimize inanıyoruz (B47: 133)."* ifadesi, eğitimin verileceği süreç olarak ilköğretimi göstermekle beraber; köylünün kalkınmasını, yani nasıl üretim yapacağını öğrenmesini, memleketin ilerlemesi yolunda gerekli gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durumun neden

Politeknikçilik akımına değil de, Esasicilik akımına girdiği sorusu Politeknik eğitim felsefesinin fikri temellerini atan Karl Marx'a bakarak cevaplandırılabilir Marx her türlü ideolojiye (memleketin kalkınması) karşı durmaktadır. Çünkü Marx'a göre bir toplumun hakim ideolojisi, elit sınıfın ideolojisi olmaktadır; ideoloji, bir toplumun büyük çoğunluğunun eylemlerinin değil, belirli bir toplumsal sınıfın ihtiyaçlarının ve arzularının ürününü temsil etmektedir (Spring, 2010: 28). İnönü'nün memleketin kalkınması yönünde bir ideolojiyi benimseyerek eğitim sürecinde üretimin nasıl yapılması gerektiğini öğretmenin önemini savunması; köylünün kalkınmasını sağlayacak ilköğretimin Politeknikçi eğitim felsefesinden değil, Esasici eğitim felsefesinden beslendiğini göstermektedir.

6. İsmet İnönü'nün, "Kime/Kiminle öğretilim?" (Kime/Kiminle) boyutunda somutlaşan eğitim felsefesi ile ilgili bulgular ve yorum

İnönü'nün, doğuştan hiçbir bilgi ve beceriye sahip olmayan öğrenciye, olgun ve iyi eğitilmiş, memleketi yükseltme misyonuna sahip öğretmenler tarafından disiplinli bir şekilde bilgilerin aktarılması ve korunmasının sağlanmasına yönelik vurgularıyla "Esasici"; kendi gelişimlerini kendileri planlayan, değişime uyan öğrenciler ve danışman öğretmenlerle gerçekleştirilecek eğitim anlayışını sergileyen ifadelerle "İlerlemeci"; aktif, yaratıcı, üreten öğrenci ve usta öğretmenlerle gerçekleştirilecek eğitime ait söylemleriyle "Politeknikçi" eğitim felsefelerini benimsediği görülmüştür. "Kime/Kiminle öğretilim?" soru alanı ile ilgili olarak yapılan kelime sayımında (birinci alt problemin altıncı alt problemine verilen yanıt) en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelime kullanış yeri itibarıyla, saptanan eğitim akımlarını desteklemektedir. Bu kelimeler; "millet", "muallim", "vatandaş" ve "talebe" dir Buna göre bu soru alanı açısından İnönü'nün eğitim anlayışının hangi akıma girdiği yorumlandığında; "millet" kavramıyla kullanıldığı ifadeye bağlı olarak Esasici ya da İlerlemeci; "muallim" kavramıyla İlerlemeci ya da Esasici; "vatandaş" kavramıyla Esasici, İlerlemeci ya da Politeknikçi; "talebe" kavramıyla ise kullanıldığı yere bağlı olarak Esasici ya da İlerlemeci eğitim felsefesinin içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin kime/kiminle verileceği bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu saptanmıştır. Bu bulguya İnönü'nün; *"Köy Enstitüleri'nde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına eşit adalet ve şefkat hisleriyle vermeye çalışıyoruz (B51: 64). Çalıştırmalısınız (öğretmenler), çok istemelisiniz, çok insafsız ve kıyıcı olmalısınız. Çünkü bunlar (öğrenciler) daima mücadele etmeğe mecburdur, bunları hayatın çok amansız mücadelesine hazırlanmağı iltizam etmeliyiz. Talebe arkadaşlar, sizin mesainizin âzami*

hasilasını almak bizim vazifemizdir (B51: 97)." ifadeleri örnek olarak verilebilir. Burada İnönü, eğitim öğretim gerçekleştirilen her çeşit kurumda, öğrencilere verilecek olan müşterek vatan değerlerinin; milli kimliğin benimsenmesinin önemini vurgulamıştır. Ayrıca İnönü, öğretmenlere öğrencileri hayata hazırlama görevi verildiğini ifade etmiş, bu görev gerçekleştirilirken disiplinli ve tavizsiz bir şekilde hareket edilmesi gerektiğini, çünkü öğrencilerin çalışmaları karşılığının, vatanın istikbalini oluşturduğunu belirtmiştir. Bu yüzden öğrenciler, öğretmenlerin karşısında itaatkar olmalı, milli ülküleri gerçekleştirme yolunun neferleri olmalıdırlar. İnönü'nün eğitimin kime/kiminle verileceğine dönük bu ifadeleri, Esasicilik akımını benimsediğini göstermektedir. Esasicilik akımı teorisyeni William Chandler Bagley, öğretmenlerin öğrencileri demokratik toplumda yaşamalarını sağlayacak milli unsurlardan doğan ortak prensipler ve fikirlerle eğitmeleri gerektiğini savunmuştur. Bu akımda öğretmenlerin, eğitim sürecinde pasif rol üstlenen öğrencilere bilgiyi aktarması beklenmektedir (Moss ve Lee, 2010).

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin kime/kiminle verileceği bağlamında "Daimicilik", "Yeniden İnşacılık" ve "Varoluşçuluk" akımlarını benimsemediği saptanmıştır. Esasicilik akımında olduğu gibi, Daimicilik akımı da öğretmenlerin eğitimde oynadıkları role büyük önem vermektedir. Öğretmenlerin öğrencilerden çok daha bilgili oldukları; bu yüzden onların sınıfta tek otorite ve amir olması gerektiğini ortaya koymaktadırlar (Moss ve Lee, 2010). Dünyanın metafiziksel öğelerini öğrenciye anlatmak ve böylelikle öğrencinin evreni anlamlandırmasını sağlamak, bu akımın belirli amaçlarından birini oluşturmaktadır (Jent, 2012). Eğitim sürecinde öğretmenin ruhsal lider, öğrencilerin ise spiritüel bir kişi olma misyonunu yüklenmeleri, ayrıca bu doğrultuda öğrenciye dünyanın metafiziksel öğelerinin sunulduğu bir eğitim sürecinin sunulması, İsmet İnönü'nün eğitim anlayışına ters düşmektedir. İnönü'nün; *"Sizin (öğretmenler) vereceğiniz terbiye dinî değil millî, beynelmilel değil millîdir (B46: 4).*" ifadesi bu duruma bir örnek oluşturabilir.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin kime/kiminle verileceği bağlamında "Yeniden İnşacılık" akımını benimsemediği saptanmıştır. Yeniden İnşacılık akımını benimseyen eğitimciler, eğitimi sosyal perspektiften ele almaktadırlar. Öğretmenler, demokratik bir eğitim ortamı oluşturmalıdırlar. Tartışmaya ve öğrencilerin fikirlerini sunmasına rehberlik ederken, kendi fikirlerinin tek doğru olduğunu öğrencilere empoze etmemelidirler (Slater, 2013). İnönü'nün Yeniden İnşacılık akımının getirdiği; toplumda oluşturulmuş kültürel kimliğin sorgulanması ve bu kimliğin değiştirilmesi, toplumsal reformun sağlanması ilkelerine uzak durduğu, bu ilkeleri benimsemediği görülmektedir. İnönü'nün; *"Bunu, yalnız istikbalimizi idare edecek olan arkadaşlarımızın iyi şartlarda, rahat*

ve bol malzeme ile çalışmalarını temin için değil, aynı zamanda Cumhuriyet merkezinin zihniyetini, anlayışını onların genç ve yetişme hayatlarında zihinlerine yerleştirmeleri için de istiyorduk (B46: 26). Sizin anlayışınızı (öğrenciler), inkılâbı muhafaza etmek, korumak ve memleketi yüksek seviyeye çıkarmak için, başlıca bir temel olacaktır (B46: 27)." ifadeleri, bu duruma bir örnek olarak verilebilir. Burada İnönü; yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkülerini, değerlerini, fikir ve uygulamalarını öğrencilere benimsetmenin, zihinlerine yerleştirmenin önemine vurgu yapmaktadır. Ayrıca bu ifadelerde İnönü, memleketi ileriye taşıyacak inkılapları korumanın gerekliliğine değinmekte, bu görevin ise öğrencilere verildiğini ortaya koymaktadır. İnönü'nün bu ifadelerde, Yeniden İnşacılık akımının öğrenci ve öğretmenlere yüklediği kültürel değişikliği gerçekleştirme ve toplumu yeniden kurma misyonu; öğrenciler vasıtasıyla Cumhuriyet fikirlerinin ve Türk kültürünün korunması ve geliştirilmesi misyonunu içeren Esasicilik akımına devrilmektedir. İnönü'nün, bu soru alanı itibarıyla, Yeniden İnşacılık akımını benimsemediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde, İsmet İnönü'nün eğitimin kime/kiminle verileceği bağlamında "Varoluşçuluk" akımını benimsemediği saptanmıştır. Varoluşçuluk akımında, öğrencinin kendini gerçekleştirmesini sağlamak için farklı programlara yer verilmeli, araç, gereç, konu ve kaynaklar çok çeşitli olmalı ve öğrenciye her an sunulmalıdır (Erişen, 2012: 12). Varoluşçuluk akımında öğretmen, öğrenciye doğru cevabı empoze edecek sorular sormamalıdır (Sönmez, 2012: 127). Varoluşçuluk akımında, öğrencilerin bir birey olarak kendilerini anlamaları ve fikirlerinden, hislerinden ve filli hareketlerinden sorumlu olmaları hedeflenmelidir (Macquarrie, 1973). İnönü'nün, Varoluşçuluk akımının getirdiği; eğitim sürecinde öğretmenin değil öğrencinin ve onun belirleyeceği programın önemli olması gibi görüşleri benimsemediği görülmektedir. İnönü'nün; "Arkadaşlar, inşallah yirmi sene sonra tarihler, Türk milletinin en az bir zaman içinde en yüksek bir terakki devresine nasıl çıktığını kaydedecek ve esbabını anlatırken en başta Türk Cumhuriyeti'nin bugünkü muallimlerini işaret ve ilân edecektir (B46: 8). Bugünkü ilk öğretmenlerin çocukları alışı, işleyişi, yetiştirilişi ve kabiliyetlerini mümkün olduğu kadar isabetle ortaya çıkarışı ve bizim şimdiye kadar "anadan doğma kabiliyeti varsa çocuk öğrenebilir yoksa uğraşmak beyhudedir" denilen önemli konuları her çocuğa işleyebilmekte, ekebilme, ve onu yetiştirebilmektedir (B47: 171)." söylemleri bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. Nitekim bu ifadelerinde İnönü'nün, Türk milletini yükselterek öğrencileri milli ülkü yolunda işleme ve yetiştirme görevlerini öğretmenlere verdiği görülmektedir. Ayrıca İnönü'nün söylemlerinde öğrenciler, kendi öğrenimlerini programlayacak ve yön verecek bireyler olarak değil; öğrenimine yön verilecek vatandaşlar olarak ifade edilmektedir.

7. İsmet İnönü'nün konuşmaları ve yazdığı eserler ışığında somutlaşan eğitim felsefesinin yapısı ile ilgili bulgular ve yorum

İnönü'nün eğitim felsefesinin ne olduğunu anlamak üzere sorulan altı soruya verilen anlamlı ifadeler toplamda 269 olarak saptanmıştır. Tablo 2 incelenip İsmet İnönü'nün eğitim felsefesini anlamaya yönelik sorulan altı soruya karşılık gelen ifadelerin çokluğuna bakıldığında, ilk sırada eğitimin amacını sorgulayan "Niçin öğretelim?" sorusunun geldiği görülmektedir. İnönü, toplumsal kararlara etki edip süreç içerisinde bu kararlara yön veren bir fikir adamı olması itibari ile, eğitimin amacını çokça sorgulamış ve belirlenen amaca ulaşma yolunda stratejiler geliştirmiştir. İsmet İnönü'nün eğitim felsefesini anlamaya yönelik sorulan altı soruya karşılık gelen ifadelerin çokluğuna bakıldığında, altıncı sırada eğitimin yöntemini sorgulayan "Nasıl öğretelim?" sorusunun geldiği görülmektedir. İnönü'nün soru alanları içerisinde en az bu alan üzerine eğilmesinin nedeni; eğitim yöntemi konusunun uzmanlık isteyen bir konu alanında bulunması olabilir.

Eğitim felsefesinin yapısı bir bütün olarak düşünüldüğünde, İsmet İnönü'nün eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yapının boyutları (parçaları) ise; eğitimin amacı açısından "Esasici"; içeriği açısından "Esasici"; yöntemi açısından "Esasici"; eğitimin yeri olarak "Esasici"; eğitimin miktarı ve zamanı ile ilgili olarak "Esasici" ve son olarak insan ögesi yönüyle de "Esasici" olarak bulgulanmıştır. Bu arada İnönü'nün eğitim felsefesinin pür bir nitelikte "Esasici" bir nitelik göstermesinin yanında diğer akımların da etkisini görmek mümkündür. Bu bütünü çoktan aza doğru sırasıyla tamamlayan felsefeler; İlerlemecilik ve Politeknikçilik'tir. İnönü'nün Daimicilik, Yeniden İnşacılık ve Varoluşçuluk eğitim felsefelerini benimsemediği ortaya çıkmıştır. Alan yazınında çeşitli yazarlarca ileri sürülen, İnönü'nün eğitim felsefesinin ne oluşuna yönelik doğrudan ya da dolaylı olabilecek görüşler incelendiğinde; kişilerin bir bakıma ağırlık verici işaretle bulunmamayı yeğlemekle birlikte, İnönü'nün eğitim anlayışına farklı perspektiflerden yaklaştıkları görülmektedir.

Yiğit (1996), "*İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası*" adlı kitabında, İnönü dönemi eğitim ve kültür politikasında görülen en belirgin özelliğin, Atatürk döneminin milliyetçiliğinin yerini, Hümanistleşmenin alması olduğunu ifade etmiştir. Bu durum her ne kadar "İnönü" dönemini ifade etse de, İnönü'nün benimsediği eğitim felsefesinin eğitimin amacı boyutunda Esasicilik akımının yer alması dolayısıyla yanlış bir saptama gibi durmaktadır. Çünkü, İnönü'nün milli kültürün korunması ve gelişmesini merkeze alarak desteklediği eğitimde Hümanistleşme politikalarına; ancak ve ancak milli kültüre hizmet ettiği ölçüde yer verilmektedir. Nitekim Şeker (2000) de, "*İnönü Dönemi Kültür Hayatı*" adlı doktora çalışmasında; Cumhurbaşkanı İnönü'nün, edebiyatta yaşanan tercüme hareketini ve

eski Yunanlılardan beri milletlerin sanat ve fikir hayatlarında meydana getirdikleri şaheserlerin dilimize çevrilmesini desteklemiş olmasının, bu eserlerin Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek isteyenlere en kıymetli vasıtayı hazırlamasında ve tercüme faaliyetlerinin milli kültürümüze büyük hizmetler sunacağını düşünmesinde yattığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla İnönü döneminde, milliyetçiliğin yerine insanın hoşnutluğunu temele alan Hümanistleşmenin gelmesinden değil; milliyetçiliğin güçlenmesi ve gelişmesi için Hümanistleşmenin kullanılmasından söz edilebilir.

İnönü'nün eğitimin amacına yönelik Esasici eğitim felsefesini benimsediğini destekleyen çalışmalardan birini ortaya koyan Akgün (2013), "*İsmet İnönü ve Köy Enstitüleri*" adlı makalesinde; Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünde eğitim yoksunluğunun yadsınamayan rolünü görerek savaş sırasında bile eğitimin önemi ve gereği üzerinde duran Atatürk'le aynı duyarlılığı gönülden paylaşan İsmet Paşa'nın da, ülke kalkınmasının eğitimle yakın bağlantısının bilincinde olduğunu ifade etmiştir. Ülke kalkınmasında eğitimin rolünün İnönü için önemine değinen Cihan (2000) da, "*Çağdaş Devlet Adamı İsmet İnönü*" adlı kitabında, İnönü'nün çağdaşlaşma yolunda devrimleri yaygınlaştırma ve eğitim vasıtasıyla genç kuşaklara benimsetme çabası içerisinde olduğunu vurgulamış; İnönü'nün gerçek "kalkınmanın" bilimsel eğitim yolu ile sağlanacağına inandığını ifade etmiştir. İnönü'nün eğitimin içeriğine yönelik Esasici eğitim felsefesini benimsediğini destekleyen görüşler sunan Kaplan (2013), "*Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi*" adlı kitabında, Atatürk döneminde temelleri atılan milli eğitim anlayışının, İnönü döneminde de sürdüğünü ortaya koymuştur. Kaplan (2013), İnönü döneminde milli eğitimin, Kemalizm dışında kalan her öğretiyi, her fikri zararlı ilan etme noktasında olduğunu belirtmiş, bu görüşünü Hasan Ali Yücel'in, "*Ciheti ve cepheleri her ne olursa olsun, Kemalizm dediğimiz ve Atatürk'e, onun koyduğu prensiplere bağladığımız inanç sisteminin dışında her ne kalıyorsa, bizim için zararlıdır. Bunlar, okul içine sokulmadığı gibi, memleket içine de sokmamak zaruretinde bulunduğumuz mahsurlu fikirlerdir.*" sözleriyle desteklemiştir. İnönü'nün eğitim anlayışının ne olduğuna yönelik yapılan yorumların bilimsel bir nitelik kazanması ve tarafsız olabilmesi adına; İnönü'nün eğitim felsefesinin ağırlıklı olarak ne olduğuna bakarken, konuşmalarından ve yazdıklarından bir sonuca varmak daha isabetli bir tespit doğurabilir. Bu araştırmanın elde ettiği sonuç, İnönü'nün eğitim felsefesini oluşturan akımların değişik oranlarda bir senteze işaret ediyor olduğu ve İnönü'nün eğitim felsefesinin "Esasicilik" olarak saptandığıdır.

Sonuç ve Öneriler

Niçin Eğitelim? soru alanında yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve bu soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler “vatandaş”, "istikbal", "medeniyet", "memleket" ve “millet” tir. Ne Öğretelim? soru alanı için yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler "ilim", “teknik”, "sanat", "ziraat", "okuma-yazma" ve "dil" dir. Nasıl Öğretelim? soru alanı için yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler “tatbik” ve "disiplin" dir. Nerede Öğretelim? soru alanı ile ilgili olarak yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelimeler "mektep", "halkevleri" ve "enstitü" dür. Ne Kadar/Zaman Öğretelim? soru alanı için yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamlı kelime “ilköğretim" dir. Kime/Kiminle Öğretelim? soru alanı için yapılan kelime sayımında en fazla yinelenen ve soruya karşılık gelebilecek anlamda kelimeler "millet", "muallim", "vatandaş" ve "talebe" dir. İsmet İnönü'nün konuşmalarında ve yazdığı eserlerde, eğitim felsefesini ortaya çıkaran sorulara cevap olan ifadelerde sıkça geçen kelimeler; "vatandaş" ve "millet" tir. İsmet İnönü'nün konuşmalarında ve yazdığı eserlerde, eğitim felsefesini ortaya çıkaran sorulara cevap olan ifadelerde sıkça geçen "vatandaş" ve "millet" kelimeleri, araştırmacılar tarafından İnönü'nün başka eserlerinde de taranıp, çeşitli bulgulara ulaşma yolunda kullanılabilir.

İnönü'nün eğitimin amaçları (Niçin Eğitelim?) bağlamında ön plana çıkan eğitim felsefesinin "Esasicilik" olduğu anlaşılmıştır. İnönü'nün, eğitimin içeriği (Ne öğretelim?) bağlamında, ön plana çıkan eğitim felsefesi, "Esasicilik"; eğitimin yöntemi (Nasıl öğretelim?) bağlamında "Esasicilik" ; eğitimin yeri (Nerede öğretelim?) bağlamında "Esasicilik"; eğitimin miktar ve zamanı (Ne kadar/zaman öğretelim?) bağlamında "Esasicilik"; eğitimin kimlere kimlerle (Kime/kiminle öğretelim?) olması gerektiği bağlamında da "Esasicilik" tir. Her bir alt sonuca dönük getirilebilecek öneri, araştırmacı ve uygulamacılar için olmak üzere şu şekilde olabilir: Türkiye'de eğitimin amaçlarını, nelerin öğretileceğini, yöntemini, yerini, çalışanını belirleme sorumluluğunda olan kimseler ve uygulamadakiler, İnönü dönemi eğitimin amaçlarına ulaşmayı, doğru şeylerin öğretildiğini, nitelikli yöntemler kullanıldığını, eğitim yapılan yerlerin uygun olduğunu, eğitim çalışanlarının performansının üst düzeyde olduğunu ve bütün bunların Türkiye için olumlu olarak yorumluyorsa, bugünkü eğitim sisteminin eğitimin amaçlarını, nelerin öğretildiğini, yöntemini, yerini, çalışanını gözden geçirmeli ve Esasici olmayan öğeleri elimine ederek Esasici bir eğitim tasarımına gitmelidirler.

İnönü'nün eğitim görüşünü eğitim akımları bağlamında ortaya koyan bu çalışma bir bütün olarak düşünüldüğünde, İnönü'nün eğitim felsefesinin ağırlıklı olarak "Esasicilik" olduğu anlaşılmıştır. Bu bütünü çoktan aza doğru sırasıyla tamamlayan felsefeler;

İlerlemecilik ve Politeknikçilik'tir. İnönü'nün Daimicilik, Yeniden İnşacılık ve Varoluşçuluk eğitim felsefelerini benimsemediği ortaya çıkmıştır. Türkiye'deki öğretmenlerden Bakanına bütün eğitim uygulamacıları, İnönü'nün eğitim misyonunu sürdürmek istiyorlarsa, uygulamalarının farklı nitel ve nicelinde genel olarak farklı eğitim felsefelerinden hareket etseler de, özeğe mutlaka "Esasicilik" akımını almalıdırlar.

Araştırmacılar, İnönü dönemi eğitiminin başarısı ya da başarısızlığını ortaya koyan bilimsel çalışmalar yaparak, Esasicilik akımının Türkiye için gerçekliği ile ilgili tespitlerde bulunabilirler. Ayrıca araştırmacılar, tarihte önemli yeri olan kimseler ile okul, dernek, vakıf, siyasi partiler vb. gibi eğitim ile ilişkili olabilecek kurumlar için de, "Eğitim Felsefesi Saptama Aracı" nı ve ek tabloları kullanarak (izin almak suretiyle) benzer çalışmalar yapabilirler.

Kaynakça

- Cevizci, A. (2010) *Eğitim Felsefesi*. 2. Basım. Ankara: Say Yayınları.
- Erdal, A. E.(2012) *İnönü Döneminde Tarih ve Eğitim: Tarih Anlayışındaki Süreklilik, Değişim ve Eğitim Uygulamalarına Yansımaları*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi,Tarih Anabilim Dalı, Ankara
<<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/SearchTez>>14.06.2013.
- Gazalcı, M.; Mustafa A.(2013) *İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde İlköğretim*, İnönü Vakfı, Ankara
<<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/cumhurbaskanligi-yillari/ilkogretim-eferberligi-ve-koy-enstituleri/inonunun-cumhurbaskanligi-doneminde-ilkogretim>> 6.11.2013
- Gutek, L. G. (2001) *Eğitimde Felsefi Ve İdeolojik Yaklaşımlar (Çeviren: Nesrin Kale)*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kaplan, İ. (2013) *Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi*. İstanbul :İletişim Yayınları.
- Kaygısız, İ. (1997) *Eğitim Felsefesi ve Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri*<http://felsefe.kku.edu.tr/belgeler/ders/egitim_felsefesi/egitim_felsefesi_akimlari.pdf> 06.09.2013
- Macquarrie, J. (1973) *Existentialism: An Introduction, Guide and Assessment*. İngiltere: Pelican Books.
- Maftoon, P. ve Nima S. (2013) *On Situating The Stance of Perennialism in The History of Curriculum Development In Iran: A Philosophical Look*, *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*. Sayı:3 <<http://www.ijllaw.org/finalversion344.pdf>> 6.10.2014
- Sezer, İ. (2005) *İsmet İnönü Döneminde Eğitim ve Kültür Politikaları*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı .
- Slater, T. (2013) *Critique of Various Philosophies and Theories of Education*, *Philosophy of Education*.EDFND 570 <http://www.tedslater.com/archives/personal/papers/slater_educational_philosophies.pdf>16.10.2014
- Sönmez, V. (2005) *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2012) *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şeker, K. (2000) *İnönü Dönemi Kültür Hayatı (1938-1950)*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı.
<<http://eprints.sdu.edu.tr/300/1/TS00464.pdf>> 28.08.2014
- Shaw, L. J. (2004) *Teacher Education, Humanistic and Social Aspects of Teaching* <http://www.edu-design-principles.org/docs/educational_philo.pdf> 15.10.2014
- Slater, T. (2013) *Critique of Various Philosophies and Theories of Education*, *Philosophy of Education*.EDFND 570<http://www.tedslater.com/archives/personal/papers/slater_educational_philosophies.pdf> 16.10.2014
- Spring, J. (2010) *Özgür Eğitim (Çeviren: Ayşen Ekmekçi)*. 3.Baskı. İstanbul : Ayrıntı Yayınları.
- Uhie ve Osuji (2006) *Philosophy of Education*. National Open University of Nigeria, School of Education, <http://www.nou.edu.ng/NOUN_OCL/pdf/EDU/EDU%20718%20PHILOSOPHY%20OF%20EDUCATION.pdf>06.08.2014
- Üstüner, M. (2011) *Eğitimin Felsefi Temelleri, Eğitilime Giriş (Editör: Erdal Toprakçı)*. 2. Baskı, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Toker, Ö. (2006) *İsmet İnönü Eğitim Öğretim Üzerine*. Ankara: Türk Eğitim Derneği İnönü Vakfı.

- Toprakçı, E. (2011) *Atatürk'ün Eğitim Felsefesi (Atatürk'ün Söyledikleri ve Yazdıkları Işığında)*, e-International Journal of Education Research, Sayı: 2, No: 4 <file:///C:/Users/ACER/Downloads/165-790-1-PB%20(5).pdf>14.06.2014
- Toprakçı, E.; Eren, G.; Buldur, S.; Bozpolat, E. ve Dağdeviren, İ. (2013) *The Philosophy of Turkish Higher Education and National Education, (A Qualitative Analysis Based on the Related Laws) [Türk Milli Eğitiminin Ve Yükseköğretiminin Felsefesi- (Yasaları Temelinde Nitel Bir Analiz)]*-Yayına Gönderilmiş Bir Çalışma.
- Tuncel, G. (2002) *Eğitim Felsefelerinin Sosyal Bilgiler Programına Etkileri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı
<<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd3789d13f3278dc1e3cbba77ad5c6bea40e0fcf992c813ce243cc6dbee113da4ef>>14-06-2014
- Turan, İ. (2002) *İsmet İnönü: Eğitim ve Öğretim Üzerine*, Ankara: Türk Eğitim Derneği İnönü Vakfı
- Turan, Ş. (2000) *İsmet İnönü, Yaşamı, Dönemi ve Kişiliği*. Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları
- Weiss, S. G.; Anthony, A. D. ve Eileen M. W. (2005) *Progressive=Permissive? Not According to Dewey. Subject Matter!* Long Island University <<http://usca.edu/essays/vol142005/defalco.pdf>>16.10.2014
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2006) *Sosyal Bilimlerde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yiğit, A. A. (1992) *İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası*, İstanbul : Boğaziçi Yayınları